

XIII.

B e t æ n k n i n g

over

Forslag til Lov om Forandringer i Fæstelovgivningen.

(Afgiven af Folkethingets Udvalg den 24de November 1870.)

Det foreliggende Lovforslag er udgaaet fra Overbevistningen om, at Fæstevæsenet har overlevet sig selv, og at dets Bestaaen alt i en Række af Aar har været og fremdeles vil være til stor Skade for Samfundet, saavel i statsøconomisk som i borgerlig og politisk Henseende. Denne Overbevistning deles af Udvalgets Fleertal, som derfor ogsaa er enigt med Forslagsstilleren om, at der fremdeles bør arbeides med Alvor og Udholdenhed paa dette Forholds Ophør. Efterat det i forrige Samling gjorde nye Forsøg paa at faae vedtaget en Lov, der anviste Veien til en jævn og til begge Sider retfærdig Afløsning af samme, mislykkedes, er Fleertallet ogsaa enigt med Forslagsstilleren om, at man maa gaae den Omvej, som han foreslaaer i Udkastet, og som af det i sidste Samling foreliggende Lovforslags Modstandere i Landstinget anbefalede. Lovgivningsmagten har i Tidernes Løb stadig grebet ind i Fæsteforholdets Udvikling, naar denne under vekslede Tilstande og forandrede Begreber syntes at ville gaae i en Retning, hvorved Forholdets historisk overleverede Væsen og Beskaffenhed krænkedes. Naar det, der igjennem Slægterne var blevet en Sædvane, ikke længere agtedes som en bindende Regel, men tilfidesattes af den Mægtige til den Ringes Undertrykkelse, da traadte Lovgiveren til og hævede Sædvaneretten ved at gjøre den løvbunden, og det er kun i Tider, hvor den eenfaldige Jorddrotte-Interesse var bleven mægtig i Regjeringskredsene, at dette forsømtes. Den nye Tids Begreber om Alles lige borgerlige Ret og Forpligtelser staae i afgjort Modstrid med de Grundtænder, hvorpaa Fæstevæsenet hviler;

det Nedarbejde i dette Forhold taber derfor daglig mere og mere sin Betydning, naar det ikke er eller bliver løvbestemt. Det Duffeligste under disse nye Forhold var derfor vistnok, at det hele Godsvesen kunde forsvinde, men det er ikke ligegyldigt, paa hvad Maade dette skeer, thi Bondestandens Opretholdelse som en selvstændig agerdyrkende Befolkning er en nødvendig Betingelse for Landets Velvære i det Hele. Derfor bør netop nu træffes yderligere sikrende og betryggende Lovbestemmelser til Forebyggelse af en fortsat storartet Unddragelse af Bondejorden fra Bondens Brug og Besiddelse, saalænge Fæstevæsenet opretholdes ved den hidtilværende Modstand imod en hensigtsmæssig Udløsning, hvorved Bondejorden blev i Bondens Besiddelse mod en til Værdien af Jorddrottens indskrænkede Eiendomsret i samme svarende Udløsning.

Saaledes maa Udvalgets Fleertal tiltræde det foreliggende Lovforslags Tanker: ved nye Lovbestemmelser at bevirke, at Bondejorden ubestaaen i det Omfang, hvori den endnu er tilstede, vedbliver at være Bondejord, som skal gives Bonden i Brug paa de Betingelser og med de Rettigheder for Brugeren, som Lovgivningen hjemler, og at give den overleverede Sædvaneretten, at Fæsternes Børn forblive i deres Fædres Fæstesteder, en løvhjemlet Betydning, samt i det Hele ved mere stærke og indskrænkende Bestemmelser at modvirke Tilbøieligheden til fremdeles at holde Fæstegodsset samlet. Vi haabe derhos, at Lovgivningsmagten ikke alene vil gaae ind paa nærværende Lovforslag, men at den fremdeles vil søge yderligere Midler til at fremme Fæstegodssets Omgang til Selv-